

Lieta C-66/20**Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu****Iesniegšanas datums:**

2020. gada 24. janvāris

Iesniedzējtiesa:*Procura della Repubblica di Trento* (Itālija)**Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:**

2020. gada 15. janvāris

Apstiprināšanas procedūra Eiropas izmeklēšanas rīkojumam pret:

XK

***Procura Distrettuale della Repubblica* [Apgabala prokuratūras]**pie *Tribunale Ordinario di Trento* [Trento tiesas]**[..] LŪGUMS EIROPAS SAVIENĪBAS TIESAI SNIEGT PREJUDICIĀLU
NOLĒMUMU**

– LESD 267. pants, Tiesas Reglamenta 94. pants –

prokurors [*pubblico ministero*],

[..] saskaņā ar LESD 267. pantu un Tiesas Reglamenta 94. pantu iesniedz Eiropas Savienības Tiesai šādu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu:

Pamatlieta:

2019. gada 14. novembrī *Procura della Repubblica di Trento* [Trento prokuratūra] saņēma Eiropas izmeklēšanas rīkojumu, ko tajā pašā dienā bija izdevusi Minsteres [*Münster*] *Finanzamt für Steuerstrafsachen und Steuerfahndung* [Nodokļu krimināllietu un nodokļu izmeklēšanas Finanšu pārvalde, Vācijas Federatīvā Republika] un kurā tika uzdots veikt kratīšanu XK komercietpās izmeklēšanā par izvairīšanos no ienākuma nodokļu maksāšanas, kas tika veikta saskaņā ar Vācijas nodokļu kodeksa 369. un 3790. pantu. Eiropas izmeklēšanas rīkojumu parakstīja *Finanzamt* galvenais vadības direktors [..]. Eiropas izmeklēšanas rīkojumā netika aizpildīta L sadaļa, kas ir sadaļa, kura ir jāaizpilda tiesu iestādei, lai apstiprinātu

Eiropas izmeklēšanas rīkojumu, ko ir izdevusi administratīvā iestāde (pielikums Nr. 1).

2019. gada 20. decembrī *Procura della Repubblica di Trento* nosūtīja Ministeres *Finanzamt* izmeklēšanas rīkojuma saņemšanas apstiprinājumu (pielikums Nr. 2) un paziņojumu, kurā tā lūdza nosūtīt Eiropas izmeklēšanas rīkojuma kopiju, ko L sadaļā ir apstiprinājusi tiesu iestāde, norādot, ka *Finanzamt* ir administratīvā iestāde un administratīvās iestādes nevar izdot Eiropas izmeklēšanas rīkojumus, kurus nav apstiprinājusi tiesu iestāde (pielikums Nr. 3).

2020. gada 8. janvārī Ministeres *Finanzamt* pa e-pastu nosūtīja *Procura della Repubblica di Trento* paziņojumu, kurā norādīja, ka Eiropas izmeklēšanas rīkojums nav jāapstiprina tiesu iestādei, jo saskaņā ar Vācijas Nodokļu kodeksa 399. panta 1. punktu nodokļu noziegumu izmeklēšanā [orig. 2. lpp.] *Finanzamt* veic prokurora funkcijas un ir uzskatāma par tiesu iestādi Direktīvas 2. panta izpratnē (pielikums Nr. 4).

Atbilstošās Itālijas tiesību normas:

Legislatīvā dekrēta Nr. 108/17 [*Decreto legislativo* 108/17] “Normas, ar kurām īsteno 2014. gada 3. aprīļa Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2014/41/ES par Eiropas izmeklēšanas rīkojumu krimināllietās”, kas ir publicēts 2017. gada 13. jūlija *Gazzetta Ufficiale* [Itālijas Oficiālajā Vēstnesī] Nr. 162, 4. panta 1. punktā ir paredzēts, ka “Apgabala, kurā ir jāveic pieprasītās darbības, galvaspilsētas tiesas prokurors ar motivētu lēmumu atzīst izmeklēšanas rīkojumu trīsdesmit dienu laikā no tā saņemšanas vai citā izdevējiestādes norādītā termiņā un katrā ziņā ne vēlāk kā sešdesmit dienu laikā”.

Legislatīvā dekrēta Nr. 108/17 5. panta 1. punktā ir piebilsts, ka “Ja izdevējiestāde lūdz, lai attiecīgo darbību veiktu tiesnesis, vai ja lūgtā darbība saskaņā ar Itālijas tiesību aktiem ir jāveic tiesnesim, prokurors atzīst izmeklēšanas rīkojumu un iesniedz tiesnesim lūgumu to izpildīt pirmstiesas izmeklēšanai”.

Legislatīvā dekrēta Nr. 108/17 10. panta “Iemesli atteikumam un nosūtīšanai atpakaļ” 3. punktā ir paredzēts, ka “Izdevējiestādei nosūta atpakaļ izmeklēšanas rīkojumu, kuru ir izdevusi iestāde, kas nav tiesu iestāde, **vai kuru nav apstiprinājusi tiesu iestāde**”.

Atbilstošās Vācijas tiesību normas:

2017. gada 14. martā Vācijas Republikas pastāvīgā pārstāvniecība Eiropas Savienībā paziņoja šādu deklarāciju attiecībā uz Vācijas administratīvo iestāžu izdotajiem Eiropas izmeklēšanas rīkojumiem: “Atbilstoši direktīvas 2. panta c) punktam Vācijas administratīvo iestāžu lūgumi parasti ir jāapstiprina reģionālās tiesas, kuras apgabalā atrodas administratīvā iestāde, prokuroram. Tomēr *Lander* [Vācijas federālās zemes] var brīvi piešķirt apstiprināšanas pilnvaras tiesai vai citādi regulēt vietējo prokuroru apstiprināšanas pilnvaras. Vācijas nodokļu iestāžu, kurām saskaņā ar Vācijas Nodokļu kodeksa 386. panta 2. punktu ir pilnvaras veikt

neatkarīgu kriminālizmeklēšanu **[orig. 3. lpp.]**, pieprasījumiem nav nepieciešama tiesu iestādes vai tiesas apstiprināšana. Tādā gadījumā nodokļu iestādes īsteno prokurora tiesības un pienākumus saskaņā ar Vācijas Nodokļu kodeksa 399. panta 1. punktu, to skatot kopā ar *Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen* [Likuma par savstarpējo starptautisko tiesisko palīdzību krimināllietās] 77. panta 1. punktu, un darbojas kā tiesu iestāde direktīvas 2. panta c) punkta izpratnē”.

Atbilstošās Eiropas [Savienības] tiesību normas:

2014. gada 3. aprīlī Eiropas Parlaments un Padome pieņēma Direktīvu 2014/41/ES par Eiropas izmeklēšanas rīkojumu krimināllietās.

Direktīvas 1. pantā Eiropas izmeklēšanas rīkojums ir definēts kā “tiesas lēmums, ko izdevusi vai apstiprinājusi kādas dalībvalsts (“izdevējvalsts”) tiesu iestāde, lai panāktu, ka kādā citā dalībvalstī (“izpildvalsts”) veic vienu vai vairākus konkrētus izmeklēšanas pasākumus, lai iegūtu pierādījumus saskaņā ar šo direktīvu”.

2. panta 1. punkta c) apakšpunktā ir definēta “izdevējvalsts”:

- i) tiesnesis, tiesa, izmeklēšanas tiesnesis vai prokurors, kuru kompetencē ir attiecīgā lieta, vai
- ii) jebkura cita izdevējvalsts noteikta kompetenta iestāde, kura konkrētajā lietā darbojas kā izmeklēšanas iestāde kriminālprocesā un kurai saskaņā ar valsts tiesību aktiem ir kompetence izdot rīkojumu par pierādījumu vākšanu. Turklāt, pirms EIR nosūta izpildiestādei, to apstiprina pēc tam, kad izdevējvalsts tiesnesis, tiesa, izmeklēšanas tiesnesis vai prokurors ir izskatījis tā atbilstību EIR izdošanas nosacījumiem saskaņā ar šo direktīvu, it īpaši nosacījumiem, kas izklāstīti šīs direktīvas 6. panta 1. punktā. Ja EIR ir apstiprinājusi tiesu iestāde, šo iestādi arī var uzskatīt par izdevējvalsti EIR nosūtīšanas mērķiem.

Direktīvas 9. panta 3. punktā ir paredzēts, ka, “ja izpildiestāde ir saņēmusi EIR, ko izdevējvalsts ir nosūtījusi saskaņā ar 2. panta c) punkta noteikumiem, izpildiestāde EIR nosūta atpakaļ izdevējvalstij”.

[orig. 4. lpp.]

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts:

Direktīvas 2014/41/ES sistēmā Eiropas izmeklēšanas rīkojumam noteikti ir jābūt tiesu iestādes lēmumam. Faktiski direktīvas 2. pantā ir paredzēts, ka izdevējvalstij ir jābūt tiesu iestādei vai arī administratīvai iestādei, bet vienīgi tad, ja pēc tam rīkojumu ir apstiprinājusi tiesu iestāde.

Iemesls, kādēļ Eiropas izmeklēšanas rīkojumam noteikti ir jābūt tiesu iestādes lēmumam, kuru ir pieņēmis tiesnesis vai prokurors (“tiesnesis, tiesa, izmeklēšanas

tiesnesis vai prokurors” saskaņā ar 2. panta tekstu), ir labi paskaidrots Tiesas 2016. gada 10. novembra spriedumā lietā C-453/16 PPU (ECLI:EU:C:2016:860), kura attiecas uz Eiropas apcietināšanas orderi.

Šajā spriedumā Tiesa vispirms precizēja, “*tā kā prokuratūra ir iestāde, kura piedalās kriminālās tiesvedības īstenošanā dalībvalstī (šajā ziņā skat. spriedumu, 2016. gada 29. jūnijs, Kossowski, C-486/14, EU:2016:483, 39. punkts), šādas iestādes lēmums ir jāuzskata par “tiesas nolēmumu” Pamatlēmuma 8. panta 1. punkta c) apakšpunkta izpratnē*”.

Tajā pašā spriedumā Tiesa pēc tam norādīja, ka “*tas, ka prokuratūra apstiprina valsts apcietināšanas orderi, izpildes tiesu iestādei sniedz garantiju, ka Eiropas apcietināšanas orderis ir balstīts uz lēmumu, pār kuru ir bijusi tiesas kontrole. Tādējādi šāda apstiprināšana pamato šī sprieduma iepriekšējā punktā minēto augsto dalībvalstu savstarpējo uzticību. No tā izriet, ka tāds prokurora lēmums kā pamatlietā ietilpst jēdzienā “tiesas nolēmums” Pamatlēmuma 8. panta 1. punkta c) apakšpunkta izpratnē*”.

Tādējādi attiecībā uz Eiropas apcietināšanas orderi Tiesa jau ir atzinusi, ka dalībvalstu augsto savstarpējo uzticību pamato apstākļi, ka lēmumu apstiprina tiesu iestāde.

[oriģ. 5. lpp.]

Minsteres *Finanzamt*, kas ir administratīvā iestāde, apgalvo, ka var nosūtīt Eiropas izmeklēšanas rīkojumu, kuru ir parakstījis iestādes administratīvais direktors, bez prokurora apstiprināšanas, jo tas ir atļauts ar Vācijas Federatīvās Republikas iekšējo tiesību normu, ciktāl atbilstoši Vācijas Nodokļu kodeksa 399. panta 1. punktam nodokļu iestādes īsteno prokurora tiesības un pienākumus.

Šķiet, ka Vācijas Republikas pastāvīgā pārstāvniecība Eiropas Savienībā atbalsta šādu interpretāciju, jo 2017. gada 14. martā sniedza paziņojumu, kurā ir precizēts, ka, tā kā nodokļu iestādes īsteno prokurora pienākumus, tās ir uzskatāmas par “tiesu iestādi direktīvas 2. panta c) punkta izpratnē”.

Jautājums, kas tiek uzdots Tiesai šajā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu, ir, vai direktīvas 2. pants, kurā ir pieprasīts, lai Eiropas izmeklēšanas rīkojums vienmēr ir tiesu iestādes lēmums (tiešais vai apstiprinātais), ļauj dalībvalstij atbrīvot administratīvās iestādes izdoto Eiropas izmeklēšanas rīkojumu no tiesu iestādes apstiprināšanas, definējot minēto administratīvo iestādi kā “tiesu iestādi direktīvas 2. panta izpratnē”.

Faktiski Eiropas apcietināšanas ordera jomā Tiesai jau ir bijusi iespēja izskatīt problēmu saistībā ar dalībvalstīm piešķirto brīvību definēt, kas ir “tiesu iestāde” Eiropas tiesībās paredzētajā nozīmē.

Konkrēti, 2019. gada 27. maija spriedumā apvienotās lietās C-508/18 un C-82/19PPU (ECLI:EU:C:2019:456) Tiesa norādīja, ka, “*lai gan atbilstoši*

procesuālās autonomijas principam dalībvalstis saskaņā ar to valsts tiesību aktiem var izraudzīties “tiesu iestādi”, kurai ir kompetence izsniegt Eiropas apcietināšanas orderi, **šī jēdziena nozīme un tvērums nevar tikt atstāti katras dalībvalsts vērtējumam** (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2016. gada 10. novembris, Poltorak, C-452/16 PPU, EU:C:2016:858, 30. un 31. punkts, kā arī 2016. gada 10. novembris, Kovalkovas, C-477/16 PPU, EU:C:2016:861, 31. un 32. punkts). **Minētajam jēdzienam ir jābūt autonomai un vienveidīgai interpretācijai visā Savienībā**, un saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru šāda interpretācija ir jāveic, ņemot vērā vienlaicīgi Pamatlēmuma 2002/584 6. panta 1. punkta tekstu, tā kontekstu **[oriģ. 6. lpp.]** un šī pamatlēmuma mērķi (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2016. gada 10. novembris, Poltorak, C-452/16 PPU, EU:C:2016:858, 32. punkts, un 2016. gada 10. novembris, Kovalkovas, C-477/16 PPU, EU:C:2016:861, 33. punkts)”.

Tajā pašā spriedumā Tiesa norādīja arī, kādām būtiskākām pazīmēm ir jāatbilst valsts iestādei, lai tā varētu tikt definēta kā “tiesu iestāde”, precizējot, ka ““izsniegšanas tiesu iestādei” Pamatlēmuma 2002/584 6. panta 1. punkta izpratnē ir jāspēj objektīvi izpildīt šo funkciju, ņemot vērā visus apsūdzēšanos un attaisnojošos pierādījumus un nepastāvot riskam, ka tās lēmumpieņemšanas pilnvaras varētu tikt pakārtotas ārējiem rīkojumiem vai norādījumiem, tostarp no izpildvaras, tā, lai nebūtu nekādu šaubu par to, ka lēmums izsniegt Eiropas apcietināšanas orderi ir jāpieņem šai iestādei, nevis galu galā – minētajai izpildvarai (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 10. novembris, Kovalkovas, C-477/16 PPU, EU:C:2016:861, 42. punkts)”; un arī piebilda, ka “izsniegšanas tiesu iestādei ir jāvar sniegt izpildes tiesu iestādei pārlicību, ka, ņemot vērā izsniegšanas dalībvalsts tiesību sistēmā sniegtās garantijas, tā, īstenojot savas ar Eiropas apcietināšanas ordera izsniegšanu saistītās funkcijas, rīkojas neatkarīgi. Šī neatkarība prasa, lai pastāvētu normatīvi un organizatoriski noteikumi, ar kuriem būtu iespējams nodrošināt, ka izsniegšanas tiesu iestādei, pieņemot lēmumu par šāda aresta ordera izsniegšanu, nav nekāda riska tikt pakļautai tostarp konkrētiem izpildvaras norādījumiem”.

Rezumējot, Eiropas apcietināšanas ordera sistēmā:

- tiesu iestādes jēdziens ir vienveidīgs visā Savienībā un nevar būt atkarīgs no atsevišķo dalībvalstu iekšējām tiesību normām;
- būtiskāka pazīme, lai valsts iestāde tiktu kvalificēta kā “tiesu iestāde” Savienības tiesību izpratnē, ir, ka nevar pastāvēt risks, ka tās lēmumpieņemšanas pilnvaras varētu tikt pakārtotas ārējiem rīkojumiem vai norādījumiem, it īpaši no izpildvaras.

Minētie secinājumi, kas ir izteikti attiecībā uz Eiropas apcietināšanas ordera sistēmu (Pamatlēmums 2002/584/TI), var tikt pārņemti arī Eiropas izmeklēšanas **[oriģ. 7. lpp.]** rīkojuma sistēmā (Direktīva 2004/41/ES), jo, kaut arī izmeklēšanas rīkojums neietekmē personisko brīvību, tas tomēr ir ļoti invazīvs pasākums, jo ar

Eiropas izmeklēšanas rīkojumu var, piemēram, likt veikt arī kratīšanas vai [telesakaru] pārtveršanu.

Tā kā Tiesa 2019. gada 24. oktobra spriedumā lietā C-324/17 (ECLI:EU:C:2019:892) ir atzinusi, ka “*no Direktīvas 2014/41 5. panta 1. punkta formulējuma izriet, ka Eiropas izmeklēšanas rīkojuma izdošana paredz šīs direktīvas A pielikumā paredzētās veidlapas aizpildīšanu un parakstīšanu, kā arī apstiprināšanu, ka tās saturs ir precīzs un pareizs*”, un tā kā konkrētā gadījumā izmeklēšanas rīkojuma L sadaļa nav aizpildīta pilnībā ([trūkst] tiesu iestādes apstiprinājuma) procedūra tiek apturēta, lūdzot Tiesai paskaidrot, vai Direktīvas 2014/14/ES 2. panta 1. punkta c) apakšpunkta ii) iedaļa ir jāinterpretē tādējādi, ka tā ļauj dalībvalstij atbrīvot administratīvo iestādi no pienākuma apstiprināt izmeklēšanas rīkojumu tiesu iestādē.

Prokurora kompetence iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu

Prokurors apzinās, ka saskaņā ar LESD 267. pantu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu var iesniegt “kādas dalībvalsts **tiesa**”.

1966. gada 30. jūnija spriedumā lietā 61/65 (ECLI:EU:C:1966:39) Tiesa ir identificējusi tiesu iestāžu pazīmes LESD 267. panta izpratnē: a) iestādes juridiska izcelsme, iestādei ir jābūt dibinātai, pamatojoties uz tiesību avotu, nevis uz pušu vienošanos; b) tās pastāvīgs raksturs, proti, funkcijas ir jāpilda pastāvīgi, nevis neregulāri; c) tās jurisdikcijas obligātums, kas nozīmē alternatīvu tiesiskās aizsardzības līdzekļu izslēgšanu; d) iestādei ir jāpiemēro tiesību normas; e) sacīkstes principa ievērošana starp pusēm; f) iestādes neatkarība un objektivitāte attiecībā pret tiesvedības dalībniekiem.

Attiecībā konkrēti uz prokurora pozīciju Itālijas tiesību sistēmā, Tiesa 1996. gada 12. decembra spriedumā apvienotajās lietās C-74/95 un C-129/95 (ECLI:EU:C:1996:491) noliedza prokurora kompetenci iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

Tomēr tajā gadījumā prokurors uzdeva jautājumu saistībā ar tā virzīto kriminālprocesu, attiecībā uz kuru šim prokuroram būtu bijis jālemj, vai **[oriģ. 8. lpp.]** tas ir jāvirza tiesā. Tajā gadījumā Tiesa noliedza, ka prokuroram ir kompetence uzdot jautājumu LESD 267. panta izpratnē, jo tajā procesā tam bija pienākums “nevis pilnīgi neatkarīgi izšķirt strīdu, bet, kā pusei, kas procesā veic kriminālvajāšanu, iespējams, virzīt šo strīdu kompetentā tiesā”.

Minētais pamatojums nevar tikt pārņemts šajā gadījumā, jo Itālijas prokurors nav puse kriminālprocesā, kas ir uzsākts Vācijā, Minsteres *Finanzamt*, nevarēs veikt Itālijā nekādu kriminālvajāšanu par šo nodarījumu un tam nav iespējas iesniegt Minsteres *Finanzamt* izdoto Eiropas izmeklēšanas rīkojumu tiesas vērtējumam, jo saskaņā ar Itālijas tiesībām (Leģislatīva dekrēta Nr. 108/17 4. pants) kompetence atzīt izmeklēšanas rīkojumu un izpildīt to Itālijā, vai atteikt atzīšanu, ir prokuroram, nevis tiesnesim.

Faktiski šajā gadījumā saskaņā ar Itālijas procesuālām tiesībām (Itālijas Kriminālprocesa kodeksa [*Codice di procedura penale*] 247. pants) pieprasīto darbību (kratīšanu) nevar izpildīt tiesa, jo tā ir prokurora kompetencē. No tā izriet, ka saskaņā ar Leģislatīvā dekrēta Nr. 108/17 4. un 5. pantu iestāde, kurai ir piešķirtas pilnvaras atzīt izmeklēšanas rīkojumu, vai atteikt atzīšanu, ir prokurors. Tiesas nav nekādā veidā iesaistītas atzīšanas procedūrā.

No tā izriet, ka pasīvajā Eiropas izmeklēšanas rīkojuma atzīšanas procedūrā saskaņā ar direktīvas 9. pantu un Leģislatīvā dekrēta Nr. 108/17 4. un 10. pantu prokurors ir iestāde, kurai ir piešķirtas pilnvaras “pilnīgi neatkarīgi izšķirt strīdu” un tātad tas ir dalībvalsts iestāde, kurai ir kompetence iesniegt lūgumu saskaņā ar LESD 267. pantu.

AR ŠĀDU PAMATOJUMU

PROKURORS [*PUBBLICO MINISTERO*]

UZDOD EIROPAS SAVIENĪBAS TIESAI ŠĀDU PREJUDICIĀLU JAUTĀJUMU:

Vai Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/41/ES (2014. gada 3. aprīlis) par Eiropas izmeklēšanas rīkojumu krimināllietās 2. panta 1. punkta c) apakšpunkta ii) iedaļa, daļā, kurā ir paredzēts, ka izdevējierstāde var būt arī “jebkura cita izdevējvalsts noteikta kompetenta iestāde, **[orig. 9. lpp.]** kura konkrētajā lietā darbojas kā izmeklēšanas iestāde kriminālprocesā un kurai saskaņā ar valsts tiesību aktiem ir kompetence izdot rīkojumu par pierādījumu vākšanu”, tomēr nosakot, ka tādā gadījumā “pirms Eiropas izmeklēšanas rīkojumu nosūta izpildierstādei, to apstiprina pēc tam, kad izdevējvalsts tiesnesis, tiesa, izmeklēšanas tiesnesis vai prokurors ir izskatījis tā atbilstību Eiropas izmeklēšanas rīkojuma izdošanas nosacījumiem saskaņā ar šo direktīvu, it īpaši nosacījumiem, kas izklāstīti šīs direktīvas 6. panta 1. punktā”, ir jāinterpretē tādējādi, ka tā ļauj dalībvalstij atbrīvot administratīvo iestādi no pienākuma apstiprināt Eiropas izmeklēšanas rīkojumu, kvalificējot minēto administratīvo iestādi kā “tiesu iestādi direktīvas 2. panta izpratnē”?

NOLEMJ APTURĒT PROCEDŪRU LĪDZ TIESAS NOLĒMUMAM

[..] **PIELIKUMI:** 1. 2019. gada 14. novembra Eiropas izmeklēšanas rīkojums; 2. Saņemšanas apstiprinājums; 3. 2019. gada 20. decembra vēstule ar lūgumu sniegt paskaidrojumus; 4. 2020. gada 8. janvāra atbildes vēstule ar paskaidrojumiem.

Trento, 2020. gada 15. janvāris.

[..]